

УДК 364.3–787.26(477)

Армаш Надія Олексіївна –
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри конституційного,
адміністративного, господарського
права та процесу Київського
університету права Національної
академії наук України

СУЧАСНА ПАРАДИГМА ІНСТИТУТУ БЛАГОДІЙНИЦТВА В УКРАЇНІ

*Рец. на кн.: Сербин Р. А. Благодійництво в Україні: доктринальне
адміністративно-правове дослідження / Р. А. Сербин. – Київ :
Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 428 с.*

У Національній академії внутрішніх справ опубліковано монографію «Благодійництво в Україні: доктринальне адміністративно-правове дослідження», підготовлену відомим фахівцем у галузі адміністративного права – кандидатом юридичних наук, старшим науковим співробітником Сербином Русланом Андрійовичем.

Визначаючи ступінь важливості цієї монографічної праці для вітчизняної юридичної освіти та науки, передусім необхідно акцентувати увагу на тому, що в українському соціумі вкоренилося розуміння того, що соціальна допомога має бути всебічно й повноцінно забезпечена на державному рівні. Водночас, з огляду на стан унормування таких правовідносин на рівні законодавства та відомчої правотворчості, механізм реалізації соціальної політики в Україні не гарантує якісного дотримання державою своїх зобов'язань. Тому більш повноцінну й ефективну допомогу щодо розв'язання проблем соціального характеру, зокрема у сфері благодійної діяльності, має забезпечити не лише державний сектор, а й недержавний.

В умовах сьогодення благодійна діяльність визнається чинником, здатним підтримати кожного, хто сподівається на

краще майбутнє, даючи змогу бажаючим виявити себе (публічно чи анонімно) творцем добрих справ, гарантуючи психологічну підтримку тим, хто зазнає впливу негативних явищ, що відбуваються в суспільстві, забезпечення принаймні елементарних природних потреб багатьох людей. Також важливим фактором, який свідчить на користь благодійної діяльності, є вкрай низький рівень життя переважної більшості громадян України, зокрема осіб з інвалідністю, пенсіонерів, багатодітних сімей, одиноких матерів, осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській атомній електростанції. Адже благодійність – це не лише допомога сиротам чи пожертви на операцію, а й внесок у майбутнє країни: її здоров'я, культуру, освіту тощо. Ідеться про своєрідне інвестування в інтелектуально-духовний потенціал країни загалом.

Акцентовано увагу на тому, що на сьогодні в Україні існують певні негативні фактори, які стримують розвиток благодійної діяльності, а саме: відсутність на теоретичному рівні досліджень інституту благодійництва, ефективних податкових стимулів для розвитку благодійництва та благодійної діяльності, чіткого нормативного розмежування різних понять сфери благодійної діяльності та механізму його правового регулювання; недостатність однозначного понятійного інструментарію, що належить до благодійної діяльності; неврегульованість проблеми діяльності благодійних організацій тощо.

Саме тому монографія Р. А. Сербина «Благодійництво в Україні: доктринальне адміністративно-правове дослідження» є справжнім науково-теоретичним надбанням у сучасній навчальній та науковій літературі, аналогів якому немає. До того ж, нині серед науковців відсутній єдиний підхід до визначення понять «благодійництво» та «благодійна діяльність»; не здійснено розмежування правової категорії «благодійна діяльність» та інших суміжних понять; у законодавстві нечітко визначено правовий статус суб'єктів благодійницької діяльності; у спеціальному нормативно-правовому акті – Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» не зазначено засади формування й реалізації державної політики.

Отже, розроблення та видання монографії академічного рівня є важливою подією в науковому світі України.

Підвалинами зазначеної монографії слугують ґрунтовні напрацювання вчених різних часів, зокрема таких відомих фахівців-адміністративістів, як В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, О. В. Кузьменко та інших.

Мету дослідження визначено в кращих традиціях Київської школи адміністративного права. Дотримуючись принципу плюралізму та об'єктивності в процесі пізнання, автор не наполягає на встановленні абсолютної істини. Він сподівається, що його підходи до змісту інституту благодійництва та благодійної діяльності доповнять світогляд людини, яка перебуває в науковому пошуку в межах досліджуваної проблематики.

Монографія складається з п'яти розділів, що охоплюють генезис становлення та розвитку інституту благодійництва, еволюцію теоретичних поглядів на сутність детермінанти «благодійництво», основні напрями благодійництва, благодійну діяльність як спосіб реалізації благодійництва, благодійні організації як суб'єкти благодійництва та благодійницької діяльності, особливості публічного адміністрування благодійництва та шляхи вдосконалення благодійництва в Україні. Завдячуючи чіткій логічно побудованій структурі видання, поданий матеріал відповідає критеріям системності та логічності. Розділи містять окремі підрозділи, а наприкінці кожного розділу подано стислі висновки, що є невід'ємною складовою монографії.

Належно аргументованим і логічно вивіреним є розміщення підрозділів «Генезис становлення та розвитку інституту благодійництва» й «Еволюція теоретичних поглядів на сутність детермінанти благодійництва» в розділі 1 «Благодійництво як об'єкт публічного адміністрування».

Не залишається поза увагою автора й дослідження сутності поняття благодійної діяльності, форми благодійної діяльності, цілі та сфери благодійної діяльності, які детально та аргументовано викладено в розділі 2 «Благодійна діяльність як спосіб реалізації благодійництва».

Не позбавлений наукової новизни і розділ 3 «Благодійні організації як суб'єкти благодійництва та благодійницької

діяльності», у якому розкрито особливості діяльності благодійних організацій, види благодійних організацій, правовий статус засновників та учасників благодійних організацій, органи управління благодійної організації, права та обов'язки благодійних організацій, а також адміністративно-правова взаємодія публічної адміністрації та суб'єктів благодійництва.

Важливо підкреслити наявність таких структурних частин роботи, як «Особливості публічного адміністрування благодійництва» (розділ 4) та «Шляхи удосконалення благодійництва в Україні» (розділ 5), що відповідають вимогам сьогодення, надаючи можливість подолати суперечності, що виникають між теорією та законодавством із зазначених питань.

На увагу заслуговує наведена бібліографія, зміст якої свідчить про те, що автор ґрунтував викладений матеріал на працях учених різних країн і часів, що, безперечно, свідчить про відповідність принципу плюралізму в наукових дослідженнях.

Напевно, ідеальних наукових праць монографічного рівня не може бути. Будь-яке видання має також недоліки. Так, на нашу думку, у монографії доцільно було б приділити більше уваги особливостям формування та реалізації державної політики у сфері благодійної діяльності, а також розробленню теоретичного підґрунтя та специфіки застосування таких правових категорій, як «благодійний грант» та «благодійний ендавмент».

Загалом можна стверджувати, що монографія Р. А. Сербина є вагомим внеском у розвиток адміністративно-правової науки України. Її опублікування є більш ніж своєчасним, оскільки саме такі праці допомагають студентам, здобувачам, аспірантам, докторантам України здобути якісні знання з курсу адміністративного права. Репрезентована наукова монографічна праця послідовника Київської школи адміністративного права, безумовно, є корисною для використання в навчальному та науково-дослідному процесі у вищих навчальних закладах.